

наглядные пособия. Если принципом отца было совершенство и вечность, то принципом сына были *“масса, ударный момент, хотя бы и без гения”* [3, 480]. Отец умирает в Париже, бедный, без денег и его даже некому похоронить. А сын остаётся жить в России, не зная о смерти отца.

Романов показывает реалии жизни и то, что люди, которые пытаются жить по своим устоявшимся принципам, умирают, их задавливает ход колесницы, они становятся никому не нужными, о них забывают. Так и Романов был забыт. Его произведения не издавались с конца 30-х годов. В своих рассказах писатель ярко, просто, достойно выразил себя и эпоху, отразил социальные феномены, которые происходили с людьми в послереволюционное время, *“когда из страха потерять жизнь, отстать от колесницы истории человек терял все: сначала лицо, потом сущность. А в последствии и жизнь”* [7, 3].

1. Локтев Н. Он был истинно русским художником // Литературный Киргизстан. – 1988. – №12. – С.138-139.
2. Романов П.С. Избранные произведения. / Сост., вступ. статья, коммент. Никоненко С. – М.: Худож. лит., 1988. – 400с.
3. Романов П. С. Повести и рассказы. / Сост. и вступ. статья Никоненко С. – М.: Худ. лит., 1990. – 496с.
4. Романов П. Рассказы. / Сост. и вступ. статья Никоненко С.С. – М.: Правда, 1991. – 400с.
5. Романов П.С. Яблоневый цвет: Повесть и рассказы. / Сост. и предисл. Сушилиной И. К., худож. Медовиков А. – М.: Сов. Россия, 1991. – 368 с., ил.
6. Солдатов В. Е. Социальная сатира Пантелеймона Романова: [Рус. писатель (1884-1938)] // Социол. исслед. – 1999. – №3. – С.137-139.
7. Шухмин В. Кредо конформиста. О писателе, сказавшем эпохе то, что она и так знала // Первое сентября. – 1997. – 20 мая. – С.3.

Горбачевська І.І.

Чернівецький національний університет

ПРОБЛЕМА ВЛАДИ В АРТУРІАНИ

Артуріана (сюжети про короля Артура та лицарів Круглого Стола) пройшла довгий шлях розвитку і змін, спричинених і часом, і задумом авторів. Вона від самого початку була тісно пов'язана з темою влади. Перше письмове свідчення про Артура зустрічається в *“Історії бриттів”* уельського монаха Неннія. Автор називає його воєначальником, під проводом якого бритти перемогли саксів при Бадоні. Перед нами постає образ воїна-переможця, який власною рукою здобуває собі славу. З цієї першооснови й виростає образ Артура-короля.

Цілісний сюжет про Артура-короля, як відомо, зустрічається в *“Історії бриттів”* Гальфрида Монмутського. Герой об'єднує риси воїна-полководця й короля-завойовника, якому належить влада як над військом, так і над державою.

Згадується в Гальфрида і меч Артура – Калібурн (пізніше Екскалібур). Дослідник артуріани Річард Кавендіш наголошує на тому, що, відповідно до

традиції, меч з'явився з зачарованого озера, і Володарка Озера віддала його і чарівні піхви (ножни) Артуру [1]. Меч мав бути запорукою перемоги, а піхви – захищати короля від ран. Символіка образу меча в цьому варіанті легенди була тісно пов'язана з образом короля-воїна, який, завершуючи свій земний шлях, мав повернути чарівний меч Володарці Озера. Таким чином, історія появи та повернення меча Калібурна служила своєрідним стилістичним обрамленням для історії життя Артура-воїна. Але за часів середньовіччя вона зазнала певних змін. Вже в романі Т.Мелорі “Смерть Артура” мотив появи чарівного меча трансформується. Під час служби перед храмом з'явився величезний камінь, на якому було сталеве ковадло, а між ними – меч. Напис на камені проголошував: “Хто витягне цей меч з-під ковадла, той і є за правом народження королем над всією землею англійською” [4, 24]. Артур здобуває меч і цим доводить законність свого приходу до верховної влади. Отже, якщо для літератури раннього середньовіччя важливішим був образ короля-воїна (про що опосередковано свідчить історія меча Калібурна), то феодална доба (в особі Т.Мелорі) віддає перевагу умотивуванню законності здобуття королівської влади. Згодом мотив “Меч в камені” закріпився в літературній традиції саме в такій версії.

У зв'язку з проблемою влади в артуріані неможливо обійти увагою відомий образ Круглого Стола, що був частиною посагу Гвіневери. Остання “...перетворюється (за законами куртуазної любові) на господиню і богиню-покровительку Круглого Стола. Цікавими тут є історико-міфологічні паралелі. У валлійських і кельтських сказаннях неодноразово зустрічаються жіночі персонажі, що уособлюють саму землю, якою правлять їх чоловіки. Таким чином, Круглий Стіл стає своєрідним символом влади Артура над Британією, оскільки, взявши за дружину Гвіневеру (батькові якої належить Круглий Стіл), він начебто “бере за дружину” землю Британії” [3, 229]. Але ці аналогії залишаються в підтексті образу, в той час як серед лицарів Круглий Стіл сприймається як символ рівності всіх перед королем Артуром та його владою. Фольклорні елементи, які були праосновою образу, витісняються більш актуальними реаліями феодалної доби. Надалі Круглий Стіл так само, як і образ короля Артура, відіграє в артуріані провідну сюжетоформуючу роль, сприяє приєднанню побічних сюжетних ліній.

Історію середньовічного етапу в розвитку артуріані завершує “Смерть Артура” Т.Мелорі. Автор узагальнив та впорядкував всі сюжетні відгалуження і, як наслідок цього, виникає роман-епопея, що подає зрештою цілісну завершену історію правління короля Артура. На початку роману Мелорі змальовує Артура-завойовника, якому підкорився навіть Рим. Надалі трансформація сюжету призвела до змін функціональності головних героїв. У Мелорі король Артур відіграє активну роль тільки у перших частинах роману, де автор наслідує Гальфріда. Але з появою Ланселота функціональна активність Артура різко падає, центральною дійовою особою стає не король, а його “найуспішніший лицар”. Під впливом французьких середньовічних романів тема влади в артуріані дещо поступається темі кохання, лицарського служіння.

Зрештою середньовічний етап розвитку артуріані демонструє еволюцію образу головного героя: від воїна, що прагне об'єднання бриттів у боротьбі за національну незалежність, успішно перемагає завойовників саксів, піктів, — до монарха, заради якого на подвиг ідуть його лицарі.

1. Cavendish, Richard. King Arthur and the Grail: The Arthurian legends and their meaning. London, 1978.
2. Гальфрид Монмутский. История бриттов. - М.:Наука, 1984.
3. Комаринец А. Энциклопедия короля Артура и рыцарей Круглого Стола. - М.:АКТ, 2001.
4. Мэлори Т. Смерть Артура. Серия Литературные памятники. - М.,1974.

Горман И.А.

Черновицкий национальный университет

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЛИДЕР В ИПОСТАСИ СОЗДАТЕЛЯ

В истории мировой литературы известны примеры талантливейших произведений, написанных выдающимися политическими лидерами своего времени. Среди них можно выделить древнегреческого философа Платона, участие которого в политической деятельности нашло свое отражение в сочинениях, посвященных разработке концепции идеального государства (диалоги “Государство”, “Законы”, “Политик” и др.) [11]; древнеримских политиков Цицерона (“О государстве”, “О законах”), императоров Цезаря (“Записки о галльской войне”) [2, т.32, 244], Нерона (автора множества греческих и латинских сочинений по истории) [2, т.18, 53]; средневековых византийских императоров Иоанна Кантакузина, перу которого принадлежит “История” - исторический труд с ярко выраженным мемуарным характером [11], Константина Багрянородного (сочинения “Об управлении государством”, “О церемониях византийского двора”, “О фемах”) [5, 453]; германского короля Фридриха II (по легенде, автора повести “О трех обманщиках...”) [9, 204]; английского короля Ричарда Львиное сердце, (автора поэмы, написанной в заточении, в которой оплакивал свою судьбу, и рефрен которой звучал так: “Уж две зимы в оковах я...” [8, 517]; известного французского политика второй пол. XV в. Филиппа де Коммина и его “Мемуары” [11] и др.

Сюда же можно отнести творчество русских царей: Ивана Грозного, который “...взялся за перо для вразумления строптивых подданных... знаменитый ответ Курбскому составлял по тогдашним масштабам целую книгу” [13, 95]; Владимира Мономаха, который свои политические взгляды изложил в “Почуении...” [3, 52]. Пьесы для придворного театра писали царь Федор Алексеевич и Софья Алексеевна, а также любимая сестра царя Петра I – Наталья [1, 99].

Говоря о русских монархах, нельзя обойти вниманием и творчество императрицы, с правлением которой связана одна из самых ярких глав в истории России второй половины XVIII века – Екатерине II. Литературная деятельность императрицы продолжалась около четверти века и была довольно многообразной по характеру и по жанрам. Ее первые пробы пера были еще в пятнадцатилетнем возрасте в виде автобиографической рукописи «Набросок начерно философа в пятнадцать лет», предназначенной для племянника шведского министра иностранных дел графа Гюлленборга [4, 9].